

Prof. JEFFREY D. SACHS

Yolsuzluğu kim durdurabilir?

Tüm toplumlar, kendilerine gereken kamu hizmetlerini ve yeterli altyapıyı sağlayacak etkin yönetimlere ihtiyaç duyarlar. Bu yönetimler, özellikle politik ve adli kontrol gibi eşsiz güçlere sahip olurlar. Bu güç, kolayca suistimal edilebilir

Yolsuzluk, sadece yoksul ülkeler değil, tüm dünyadaki insanların yaşam kalitesini olumsuz etkiliyor. Amerika, şu sıralar pek çok yolsuzluk skandalına tanıklık ediyor. Doğal felaketler ve insan kaynaklı yıkımlar sonrasında kurtarma operasyonlarını yürütmekle görevli Amerikan Federal Acil Durum Yönetimi bile, başında profesyonellerin olması gerekirken, beceriksiz politik çevrelerin ellerinde. Katrina Kasırgası, Amerika'nın sahil şeridini vurduğunda bu beceriksizlik ölümcül tehlikeyi ortaya koydu.

Tüm toplumlar, kendilerine gereken kamu hizmetlerini ve yeterli altyapıyı sağlayacak etkin yönetimlere ihtiyaç duyarlar. Böylece bu yönetimler, özellikle politik ve adli kontrol gibi eşsiz güçlere sahip olurlar. Ama bu kuvvetler aynı zamanda kolayca suistimal edilebilir. Öyleyse, bu yönetimlerin hem güçlü hem de kanunlara saygılı olmalarını nasıl sağlayabiliriz?

En iyi cevap, hem teori hemde pratikte, yönetimlerin hizmet ettikleri insanlara karşı sorumlu olmalarını sağlayacak yollar bulmaktan geçiyor. Seçimler bunun için apaçık bir metod, buna rağmen, seçim kampanyaları bile birer yolsuzluk kaynağına dönüşebiliyor. Tüm dünyadaki politikacılar seçimleri kazanabilmek için büyük paralar harcıyorlar, hatta parayı fakir seçmenlerin oylarını satın almak için bile kullanabiliyorlar.

Belirli seçim kuralları ve prosedürleri şeffaflığı sağlamada yardımcı olabilir ama esas sorumluluk, toplumun kendi üzerine düşeni yapmasını gerektiriyor. Özel gazete ve dergiler, bağımsız radyo ve televizyon kanalları, ticari sendikalar, kiliseler, profesyonel dernekler ve sivil toplumda yeralan diğer örgütler tekelleşmeye karşı bir siper sağlayabilir.

Cehaletin yüksek olduğu fakir ülkelerde, umutsuz insanlar, yöneticilerin idaresine daha bağımlı hale geliyor; medya ve profesyonel organizasyonlardaki bağımsız kontrolün olmamasından dolayı da yönetimler sadece toplumun zayıf bir kontrolüyle yüzleşiyorlar. Bu yönetimlerin, tekele ve yolsuzluğa daha meyilli olmalarının sebebi, zavallı insanların iyi yönetime çok dikkat etmemesi değil – buna karşılık tüm yaşamları buna bağlı – , yönetimlerini kontrol altında tutabilecek ve yasalara uymasını sağlayabilecek güce sahip olamayışı.

Sonuç tam bir ikilem: Yoksulluk kötü yönetime

Cehaletin **yüksek olduğu** fakir ülkelerde, **umutsuz insanlar**, yöneticilerin idaresine **daha bağımlı** hale geliyor; medyada **bağımsız** kontrolün olmamasından dolayı da **yönetimler sadece** toplumun **zayıf bir** kontrolüyle yüzleşiyorlar

yol açıyor ve kötü yönetim de daha fazla yoksulluğa... Birbirini sürekli daha kötüye sürükleyen bu ikilem, idarelerin, bilgisayar, telefon, bilgi sistemleri ve eğitimli toplum hizmetçileri gibi ihtiyaçlarının eksikliğini giderek arttırabilir ve mevcut olanın da dürüst çalışmasına engel olabilir. Sonuçta gelen çöküş, Liberya, Sierra Leone ve Somali de olduğu gibi bir çeşit anarşiye dönüşebilir.

Kaliteli yönetimin bir ölçütüde, 150'yi aşkın ülkede Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından sağlanıyor. Bu organizasyonun hedefi, yönetimlerdeki bozulmalara karşı savaş veren sivil toplumların güçlenmesine yardım etmek. Uluslararası Şeffaflık Örgütü her yıl, halkların görüşlerine dayanarak dünya çapında bir yolsuzluk sıralaması çıkarıyor.

2005 sıralamasında, İzlanda en az yolsuzlukla başı çekerken onu hemen ardından Yeni Zelanda ve Singapur takip etti. Listede Amerika onyedinci olarak kendi için pekte parlak olmayan bir sonuç aldı. Genel olarak daha fakir ülkeler daha alt sıralarda yer aldı: Bangladeş ve Çad listenin sonundaydı.

İstatistiksel analizler, diğer önemli meseleleri de açığa çıkartıyor. İlki, Aşağı Sahra Afrika ülkelerinin kendileriyle aynı gelire sahip dünyanın diğer bölgelerindeki ülkelere oranla daha az yozlaştığını gösteriyor. Örneğin Burkina Faso, Gana, Mali, Ruanda listede Baglades, Endonezya, Pakistan ve Vietnam'a oranla çok daha üst sıralarda yer alıyor. Şu anda Asya ülkelerinin ekonomileri geçmiş dönemlere kıyasla çok daha hızlı büyüyor. O halde, yolsuzluk Afrika'nın gelişmesine engel olan temel faktör değil. Afrika'nın kuraklık, sıtma, AIDS ve altyapı yetersizliği gibi sorunlarla daha çok uğraşması gerekiyor.

Fakir ülkeler, sivil haklar korunduğunda yolsuzluğu önlemede daha başarılı oluyor. İnsanlar toplanıp, konuşup, kendi fikirlerini rahatça ortaya koyabildiğinde yozlaşma kontrol altına alınabiliyor. Yozlaşmış rejimlerin rutin olarak basına, ticari sendikalara ve diğer profesyonel kurumlara sınırlamalar getirmesi hiç şaşırtıcı değil. Afrika'da, Gana gibi yozlaşmanın az olduğu ülkeler, nispeten daha fakir olan Çad ve Etopya gibi yozlaşmanın fazla olduğu ülkelere göre çok daha iyi sivil haklara sahipler.

Sonuç olarak, bozulma en çok petrol ve benzin üreten ülkelerde ortaya çıkıyor. Genelde, petrol, elmas ve diğer kıymetli mineraller gibi doğal kaynaklar yozlaşmayı doğuruyor, çünkü yöneticiler ihraç kazançlarını kendi toplumları ile paylaşmak istemiyor ve bunu halkın kontrolünü sağlamada kullanabiliyor. Doğal kaynaklar böylelikle, sadece yozlaşma kaynağı değil aynı zamanda gücü elinde tutmanında bir yolu haline geliyor. Pek çok yabancı şirkette kendi çıkarları uğruna, bu durumun sürmesini istiyor, yozlaşan rejimleri rüşvet ve politik koruma ile destekliyor.

Yapılması gerekenler ortada... Sivil toplumu güçlendirmek –yasal haklar ve uzun süreli ekonomik gelişme doğrultusunda– ve yönetimlerin topluma hesap vermesini sağlayacak belirli kurallar koymak. Böylece, politik tekelciliğin ve yozlaşmanın kontrolü sağlanabilir. Kararlarımızdan dönmemeliyiz bu şekilde sivil özgürlüğümüzü koruyabiliriz.

Zengin dünya, Aşağı Sahra Afrika bölgelerine yoksullukla mücadelede daha fazla ekonomik destek sunmalı. Elbette, yardım öncelikli ihtiyaçlara yapılmalı –örneğin, sıtma kontrolü, gıda üretimi, güvenli içme suyu ve sağlık gibi– ve bu yardımlar yolsuzluğunda önüne geçebilmeli. Yaşam standardını yükselterek, hem sivil toplumların hemde yoksul yönetimlerin kanunları korumasına yardımcı olabiliriz.

Copyright: PROJECT SYNDICATE
www.project-syndicate.org
Çeviren: Onur Yüksel